

Выпуск 10 / Чэрвень 2022

Дасылайце, калі ласка, інфармацыю пра ўсё, што тычыцца адукацыі беларусаў, у наш бяспечны і ананімны чат-бот @eduOST_bot . Паведамляйце нам навіны са сваёй установы адукацыі ці дзяржаўнага ведамства датычна рэпрэсій і розных форм ціску з боку кіраўніцтва, пішыце нам пра факты карупцыі і новыя распараджэнні, якія здаюцца вам неабгрунтаванымі ці нерацыянальнымі. Таксама запрашаем вас дзяліцца сваімі ідэямі і прапановамі па рэфармаванні сістэмы адукацыі.

У нас з'явіўся сайт www.asvetaby.org, дзе можна знайсці ўсе выпускі дайджэсту "Асвета" на беларускай, рускай і англійскай мовах.

РЭПРЭСІІ

9 чэрвеня ў Мінскім абласным судзе ў закрытым рэжыме [пачаўся](#) разгляд справы філосафа Уладзіміра Мацкевіча. Яго вінавацяць па трох артыкулах Крымінальнага кодэкса, у т.л. у арганізацыі дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак (арт. 342). Уладзімір быў затрыманы 4 жніўня 2022 г. і з таго моманту знаходзіцца пад вартай у СІЗА-1 г. Мінска. У лютым ён вытрымаў шматдзённую галадоўку, пратэстуючы супраць незаконнага ўтрымання яго пад вартай і шматлікіх парушэнняў падчас разгляду ягонай справы.

Сацыёлаг, каардынатар «Лятучага ўніверсітэта» Таццяна Вадалажская была [асуджана](#) да 2,5 гадоў «хіміі» па артыкуле 342-1 КК (Арганізацыя дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак або актыўны ўдзел у іх) і вызвалена ў зале суда да моманту ўступлення прысуду ў сілу. Прыгавор Таццяне быў вынесены суддзёй Заводскага раёна г. Мінска Алегам Калядой.

[Выйшаў](#) на волю першы з фігурантаў «справы студэнтаў» Глеб Фіцнер. Ён стаў першым палітвязнем па справе студэнтаў і быў незаконна асуджаны на 2 гады зняволення па арт. 342 КК (Арганізацыя дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак або актыўны ўдзел у іх). Глеб быў затрыманы 12 лістапада 2020 г.

Чарговы раз [затрымана](#) выкладчыца італьянскай мовы, сябра Каардынацыйнай рады, былы дацэнт МДЛУ Наталля Дуліна. Яна асуджана на 15 сутак адміністрацыйнага арышту па арт. 19.1 КаАП аб дробным хуліганстве. Наталлю рэгулярна затрымліваюць і прысуджаюць адміністрацыйны арышт, пачынаючы з 2020 г., калі яна падтрымала ўніверсітэцкую забастоўку.

Двух сясцёр – Яну і Таццяну Барысевіч – [прысудзілі](#) да «хіміі» за ўдзел у акцыях пратэсту ў 2020 г. Яна – студэнтка біялагічнага факультэта БДУ, Таццяна – навучэнка музычнага каледжа. Суддзя Заводскага раёна г.Мінска Алег Каляда асудзіў дзяўчат на 2,5 і 3 гады «хіміі» адпаведна, палічыўшы іх вінаватымі ў парушэнні арт.342-1 Крымінальнага кодэкса.

Іван Ібрагімаў, студэнт 4 курса ФВК БДУІР, [прызнаны](#) палітвязнем беларускімі праваабаронцамі. Юнака затрымалі 28 красавіка 2022 года ў межах крымінальнай справы аб групавых дзеяннях, якія груба парушаюць грамадскі парадак (арт. 342 Крымінальнага кодэкса).

Школьніка Елісея Кузняцова з г. Жабінкі, асуджанага на 2,5 гады калоніі за нібыта кінуты ў міліцэйскі аўтамабіль кактэйль «Молатава» падчас пратэстаў 2020 г., пасля арышту 20 красавіка 2022 г. [перавялі](#) з «хатняй хіміі» ў калонію.

13 чэрвеня ў Наваполацку [была затрымана](#) настаўніца гісторыі СШ №2 Алена Зубрава. Па інфармацыі праваабаронцаў, прычынай затрымання стаў рэпост у сацыяльных сетках. Суд [прыгаварыў](#) жанчыну да 15-сутачнага арышту па арт. 19.11 КоАП (Распаўсюд экстрэмісцкіх матэрыялаў)

Меркавана, 1 чэрвеня была затрымана 21-гадовая студэнтка юрфака БДУ Паліна Шынкевіч. Паводле паведамлення праўладных тэлеграм-каналаў, у віну ёй ставіцца рэгістрацыя ў «Плане Перамога» і ўдзел у адной з акцый пратэсту ў 2020 г. Дзяўчына [атрымала](#) 13 сутак адміністрацыйнага арышту і [выйшла на волю](#) пасля адбыцця пакарання.

Суд Цэнтральнага раёна г. Мінска [прызнаў экстрэмісцкім](#) тэлеграм-канал [«Салідарнасць БДПУ»](#).

21 траўня Працоўная група па адвольных затрыманнях ААН накіравала беларускім уладам сваё [заклучэнне](#) па скарзе, пададзенай адвакатамі вядомага юрыста і выкладчыка юрфака БДУ Максіма Знака: затрыманне і заключэнне пад варту Максіма Знака не мелі прававых падставаў, ён павінен быць неадкладна вызвалены.

ПАЛІТЫКА РЭЖЫМУ

Згодна з новай заявай міністра адукацыі А.Іванца, хутка ў беларускіх школах і дзіцячых садах пачне [ўжывацца](#) цэлы шэраг новых мер па ўзмацненні кан-

тролю за дзецьмі і іх «патрыятычнаму выхаванню»: рэгулярнае правядзенне абавязковых лінеек з урачыстым вынасам чырвона-зялёнага сцяга і праслухоўваннем дзяржаўнага гімна, абавязковае нашэнне формы ўстаноўленага ўзору, забарона на выкарыстанне мабільных тэлефонаў. Па словах чыноўніка, абавязковае праслухоўванне гімна будзе таксама практыкавацца ў летніх аздараўленчых лагерах.

[Новыя навучальныя планы](#) для школ зараз праходзяць зацвярджэнне ў васьмі ведамствах (раней – у двух), шэсць з якіх з’яўляюцца сілавымі структурамі: МУС, Міністэрства абароны, МНС, Следчы камітэт, Дзяржпагранкамітэт і Дзяржаўны камітэт судовых экспертыз. Зацверджаны такім чынам навучальны план на 2022 г. прадугледжвае некаторыя змены: напрыклад, змяншэнне колькасці гадзін на вывучэнне замежных моў у старэйшых класах.

Кіраўнік Генеральнай пракуратуры Андрэй Швед [распавёў](#), як пракуроры наведвалі дзіцячыя сады, каб ініцыяваць урачыстыя мерапрыемствы, звязаныя з ушанаваннем дзяржаўнага сцяга і гімна, а таксама пра тое, што дзякуючы пракуратуры дзеці пачнуць насіць школьную форму: «Мы ўздымаем нават тыя пытанні, якія можа, напрамую і не звязаныя з пракурорскай тэматыкай».

Падчас візіту ў Інстытут гісторыі Акадэміі навук прэм’ер-міністр Раман Галоўчанка [запапрабаваў](#) у беларускіх акадэмікаў знайсці гістарычнае месцазнаходжанне старажытнага Мінска, каб паспець увекавечыць гэтае памятнае месца ў сувязі з хуткім юбілеем горада ў 2067 г.

Падчас візіту ў Полацк Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Кірыл [заявіў](#), што царква павінна больш цесна супрацоўнічаць з сістэмай адукацыі, паколькі дзеці зараз знаходзяцца пад уздзеяннем агрэсіўнага інфармацыйнага патоку.

МУС [заявіла](#), што падчас выпускных вечароў у школах і іх наваколлях будзе дзяжурыць міліцыя і групы хуткага рэагавання, а ўсе, хто прыйшоў, будуць праходзіць рэчавы дагляд. Пад узмоцнены кантроль будуць таксама ўзяты ўсе месцы правядзення забаўляльных мерапрыемстваў у гэты вечар.

З Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі масава [звальняюць](#) высокакваліфікаваных выкладчыкаў: Уладзіміра Перліна, Алу Мазураву, Сяргея Тумаркіна і інш. Усяго плануюць звольніць больш за 20 выкладчыкаў з прычыны «дасягнення пенсійнага ўзросту» або нежадання працадаўцы працягваць кантракты.

Дзеці дашкольнага ўзросту з ясляў-сада №3 г. Ашмяны былі [задзейнічаны](#) для пастаноўкі «патрыятычнага» харэаграфічнага нумара «Па вагонах», які, паводле зместу выкарыстанай для нумара [песні](#), распавядае аб адпраўцы габрэяў у канцлагер.

У яслях-саду №1 у Добрушы [правялі](#) «патрыятычны флэшмоб»: групу дзяцей прымусілі прайсці па тэрыторыі садка з чырвона-зялёным палотнішчам, які адлюстроўвае дзяржаўны сцяг.

У Добрушы падчас канікул навучэнцы школы №2 [наведалі](#) мясцовы аддзел міліцыі ў рамках акцыі пад дэвізам «Міліцыя – бліжэй да дзяцей» для таго, каб прымерыць міліцэйскае абмундзіраванне, у тым ліку шчыты і дубінкі.

[З’явілася](#) сведчанне аб прымусовым выкарыстанні працы непаўналетніх навучэнцаў у Рэчыцкім аграрным ліцэі з парушэннем правілаў бяспекі, а таксама аб адсутнасці належнага навучання па спецыяльнасці ў гэтай навучальнай установе.

Дзве выпускніцы – журналістка і айцішніца – [падзяліліся](#) сваімі гісторыямі адмовы ад дзяржаўнага размеркавання і адносін з ВНУ, якія запатрабавалі аплаціць навучанне: «плаціць такія вялікія грошы дзяржаве цяпер нельга» і «імянемся адкладаць прыкладна 30% ад даходу».

САНКЦЫІ

[Прыпыненне](#) ўдзелу Беларусі ў Міжнароднай праграме па ацэнцы адукацыйных дасягненняў навучэнцаў (PISA) уступіла ў дзеянне: арганізатары праінфармавалі беларускі бок аб адмене раней запланаваных тэстаў беларускіх школьнікаў. Беларускія педагогі [ацанілі](#) наступствы, якімі можа абярнуцца для беларускай сярэдняй адукацыі адмена тэстаў і, у цэлым, удзелу ў праграме: «як Мінадукацыі будзе прымаць рашэнні цяпер, увогуле не маючы доступу да тэставання? Наслінім палец і пастановім увесці пасаду кіраўніка патрыятычнага выхавання».

ГРАМАДЗЯНСКАЯ СУПОЛЬНАСЦЬ І АДУКАЦЫЯ

У Пецярбургу каля будынка пасольства Беларусі [прайшоў](#) адзіночны пікет у падтрымку студэнткі ЕГУ Соф’і Сапегі, спадарожніцы Рамана Пратасевіча, затрыманай разам з ім і асуджанай на 6 гадоў калоніі.

На грамадскай платформе «Новая Беларусь» [апублікаваны](#) вынікі даследавання на тэму «Інстытуцыянальная аўтаномія і самакіраванне ў адукацыйных установах Беларусі, Расіі і еўрапейскіх краінах», у якім эксперты, на падставе аналізу дзеючых нарматыўных дакументаў, у т.л. новай рэдакцыі Кодэкса аб адукацыі, ацэньваюць узровень аўтаномнасці беларускіх устаноў сярэдняй і вышэйшай адукацыі. У даследаванні адзначаецца, што абстрактныя фармулёўкі актуальнай нарматыўнай дакументацыі не даюць магчымасці зразумець рэальную карціну кіравання ўстановамі, аднак пры яе аналізе становіцца зразумела, што калектывы ўстаноў сярэдняй адукацыі і бацькоўскія камітэты адхілены ад працэсу вызначэння ўласнага кіраўніцтва (разам з тым, кандыдаты на пасаду дырэктара школы праходзяць праверку ва УУС). Абмежаванне магчымасці членаў калектываў удзельнічаць у прыняцці рашэнняў іх устаноў таксама закранае такія сферы як: выданне загадаў і падпісанне дагавораў, выбар форм і метадаў навучання і выхавання, выкарыстанне грашовых сродкаў, заробленых супрацоўнікамі праз прадастаўленне ўстановай платных паслуг, што ператварае кіраванне школай у «выключна дзяржаўную прэрагатыву», а самакіраванню надае «выключна дэкларатыўны характар». Адносна ВНУ адзначаюцца абмежаванні ўплыву калектываў на прыняцце рашэнняў аб тэрмінах кантракта для заключэння з супрацоўнікамі, запуску новых і зместу ўжо функцыянуючых адукацыйных праграм, устанаўленні мовы навучання, планах прыёму студэнтаў і выбары агенцтва для кантролю якасці адукацыі.

Гісторык, антраполог, эксперт па адукацыі Павел Церашковіч [расказаў](#) у інтэрв'ю аб тым, што адбываецца з адукацыяй у сучаснай Беларусі: «Адзіная форма, увядзенне ваеннай падрыхтоўкі ў школах – усё гэта сведчыць, што на мілітарызацыю зроблена асноўная стаўка. Вядома, што каб забіць іншага чалавека – трэба для пачатку забіць яго ў сабе. Сістэма адукацыі прывучае забіваць чалавека ў сабе».

Філософ, прадстаўніца Святланы Ціханоўскай па пытаннях адукацыі і навукі Таццяна Шчытцова [патлумачыла](#), у чым заключаецца небяспека рашэння міністра адукацыі ўвесці ў школах пастаяннае праслухоўванне дзяржаўнага гімна і ўзняцце флага: «інструмент маніпуляцыі, нацэленай на тое, каб прымусіць людзей выказаць прыхільнасць да пэўнага дзяржаўнага ладу».

Былы выкладчык БДУ Павел Баркоўскі [пракаментаван](#) у інтэрв'ю сітуацыю з выключэннем Беларусі з Балонскага працэсу: «гэта заканамерны вынік абранай стратэгіі ў сферы адукацыі, які мы назіраем апошнія 20 гадоў. Беларуская адукацыйная прастора цалкам залежыць ад дзяржавы».

МІЖНАРОДНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Ініцыятыва [FocusEd | Адукацыя за мяжой](#) апублікавала [агляд](#) аб магчымасцях для атрымання фінансавання для навучання ў краінах ЕС для замежных студэнтаў, у тым ліку з Беларусі.

У рамках праграмы «EU4Belarus – SALT (Support for Advanced learning and training)» Еўрапейскі Саюз [праводзіць](#) конкурс на атрыманне фінансавай падтрымкі на суму да 1200 еўра для праходжання анлайн-курса і/або здачу кваліфікацыйнага/міжнароднага іспыту па прафесіі ці адной з еўрапейскіх моў. Конкурс прызначаны для рэпрэсаваных беларусаў ці беларусаў любых прафесій, якія знаходзяцца пад пагрозай рэпрэсій, незалежна ад іх месцазнаходжання. Заяўкі разам з кароткімі рэзюмэ і дадатковымі дакументамі, якія пацвярджаюць рэпрэсіі ў дачыненні да заяўніка ці яго ўдзел у дзейнасці беларускіх дэмакратычных арганізацый, прымаюцца да 23 чэрвеня ўключна.

Вышэйшая школа сацыяльных даследаванняў пры Інстытуце філасофіі і сацыялогіі Польшкай Акадэміі навук [запрашае](#) суіскальнікаў са ступенню магістра і веданнем англійскай мовы на навучанне ў дактарантуры па псіхалогіі, філасофіі, сацыялогіі і паліталогіі ў 2022-23 навучальным годзе, з магчымасцю кампенсцыі некаторых выдаткаў на конкурснай аснове. Апошні тэрмін падачы заявак – 11 ліпеня 2022 г.

Цэнтр Яна Рэмсі пры Оксфардскім Універсітэце [запрашае](#) студэнтаў і маладых даследчыкаў паўдзельнічаць у конкурсе на напісанне нарыса на англійскай мове на тэму ўзаемасувязяў навукі і рэлігійнага светапогляду. Пераможца атрымае 2000 долараў ЗША, таксама прадугледжаны тры прызы за 2-е месца – кожны па 500 долараў ЗША. Са спісам тэм, а таксама іншымі ўмовамі конкурсу можна азнаёміцца на [сайце](#) арганізатара. Заканчэнне прыёму заявак – 30 верасня 2022 г.

Цэнтр гендэрных даследаванняў ЕГУ [аб'явіў](#) для сваіх будучых магістрантаў [конкурс](#) на атрыманне гранта ў рамках праграмы «Жанчыны ў тэхналогіях». Пераможца атрымае падтрымку для ажыццяўлення даследавання на стыку фемінізму і сферы ІТ. Апошні дзень падачы заяўкі – 10 ліпеня 2022 г.

Цэнтр Яна Рэмсі пры Оксфардскім Універсітэце [запрашае](#) маладых даследчыкаў, магістрантаў і дактарантаў з краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы на трохдзённыя семінары ў Варшаву, Заграб і Оксфард з аплатай усіх неабходных

для паездкі выдаткаў (да 2000 долараў ЗША). На семінарах удзельнікі змогуць абмеркаваць тэмы сваіх даследаванняў у галіне тэалогіі і філасофіі з вядомымі вучонымі, а таксама атрымаць фінансавую падтрымку для працягу свайго даследавання (да 5000 долараў ЗША). Больш падрабязна з умовамі ўдзелу можна азнаёміцца на [сайце](#) арганізатара. Заканчэнне прыёму заявак – 29 ліпеня 2022 г.

[Цэнтр канстытуцыйналізму і правоў чалавека](#) Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта [запрашае](#) студэнтаў юрыдычных і іншых спецыяльнасцяў, а таксама настаўнікаў, даследчыкаў, спецыялістаў з розных абласцей навукі прыняць удзел у мерапрыемствах пяцідзённай летняй анлайн-школы «Правы чалавека для кожнага: чалавечнасць – тэхналогія – права», якія адбудуцца 1–5 жніўня 2022 г. У рамках школы прадугледжана конкурсная работа над групавымі праектамі з удзелам ментараў у некалькіх тэматычных напрамках са спецыяльным прызавым фондам. Удзельнікам з Беларусі па індывідуальным запыце можа быць прадастаўлена вызваленне ад уплаты ўнёску альбо зніжка. Для ўдзелу неабходна веданне англійскай мовы.